

EL MATERIALISME DIALÈCTIC

Rosario - juliol de 2000
www.psa.org.ar

INTRODUCCIÓ

En aquestes pàgines ens proposem donar una breu introducció als principis elementals de la filosofia materialista i el mètode dialèctic. Per què? Perquè els desenvolupaments que ens llegaren els fundadors del socialisme científic estan íntimament lligats a una filosofia i a un mètode. Per tant és molt important l'estudi d'aquesta filosofia i aquest mètode per una comprensió profunda del marxisme i per emprendre una lluita política eficaç: "Sense teoria revolucionària no hi ha moviment revolucionari" (Lenin, "Què fer?"), o sigui que s'ha de vincular la teoria amb la pràctica.

Som conscients de que algunes idees aquí exposades poden xocar amb algunes conviccions d'honestos companys revolucionaris que han rebut des de molt petits una formació de caire religiós. No és la nostra intenció entrar en un debat centrat en les diferències entre creients i no creients; sinó que, pel contrari, les lluites pel socialisme de les últimes dècades a Amèrica Llatina exhibeixen la possibilitat concreta de la confluència entre revolucionaris d'ambdós orígens.

Aquesta mateixa experiència mostra la conveniència per a tots de conèixer els fonaments del socialisme científic, sense perjudici que a posteriori, cada un incorpori aquells elements que valori de major utilitat a la seva pràctica concreta, en el camí d'aconseguir una nova síntesi que necessàriament recollirà tradicions i valors de cada poble, per a fusionar-les en forma original amb les concepcions més universals del socialisme científic.

QUÈ ÉS LA FILOSOFIA?

A partir de Marx i Engels la filosofia és la teoria del coneixement humà. És a dir, que el seu propòsit és estudiar els problemes més generals que no són abastats per les demés ciències que estudien aspectes particulars de la naturalesa o la societat.

MATERIALISME I IDEALISME

A l'intentar donar una explicació del món, els filòsofs s'han trobat amb coses que podem veure, tocar, percebre a través dels nostres sentits de forma directa, que constitueixen el que es denomina matèria. És indubtable que per exemple els nostres pensaments, els nostres gustos artístics, etc., no formen part de la matèria, conformen el que s'anomena esperit.

És l'esperit el que crea la matèria, o bé la matèria, en el seu desenvolupament origina l'esperit?

Si a aquest problema central de la filosofia responem de la primera manera serem idealistes. Els qui donen la segona resposta s'inscriuen en una concepció materialista.

De tal manera podem preguntar-nos: Per què pensa l'home?

Primera resposta: L'home pensa perquè té cervell.

Segona resposta: L'home pensa perquè té una ànima.

Segons la nostra resposta serem materialistes o idealistes.

Tornem així a la pregunta original: Què és allò principal: l'ésser o el pensament?

Els materialistes afirmen que hi ha una relació determinada entre el ser i el pensament, entre la matèria i l'esperit. Per a ells, el ser, la matèria, és l'element primordial, la cosa primera, i l'esperit allò dependent.

Així doncs, no és l'esperit el que creà la matèria, sinó que la matèria creà l'esperit. És a dir, a través del desenvolupament i la complexació de la matèria, sorgí la vida. En particular, la vida humana, que a través d'una llarga evolució de centenars de milers d'anys, va donar origen a manifestacions, d'índole evidentment no material, com l'art, les religions, etc. El materialisme, en especial el materialisme dialèctic, de cap manera nega l'existència, importància o especificitat de les manifestacions espirituals. El què subratlla és el fet de que aquestes expressions s'originen en la matèria, i en aquesta s'ha de buscar per tant la seva última explicació.

Engels digué: "L'esperit no és el mateix, més que el producte superior de la matèria". Per consegüent, la matèria, l'ésser, són reals, existents fora del nostre pensament i no necessiten del pensament de l'esperit per a existir, doncs tenen existència que els és particular i anterior al pensament humà.

Per a resumir, direm, doncs que els materialistes, davant del problema de la filosofia, afirmen:

- 1) Que la matèria és la que produeix l'esperit i que, científicament mai s'ha vist esperit sense matèria.
- 2) Que la matèria existeix fora de tot esperit i que no necessita de l'esperit per a existir, doncs té existència que li és particular. Existia matèria a l'Univers abans de l'aparició d'ens espirituals o d'alguna "idea".
- 3) Que som capaços de conèixer el món, que les idees que ens fem de la matèria i del món són cada vegada més exactes amb l'ajuda de la ciència.

MATERIALISME I MARXISME

Podem resumir de la següent manera la relació entre materialisme i marxisme:

La filosofia del materialisme és la base del marxisme. Aquesta filosofia, que vol donar una explicació científica del món, progressa en el transcurs de la Història al mateix temps que les ciències. Per consegüent, el marxisme ha sorgit de les ciències, es recolza en elles i evoluciona amb elles.

Abans de Marx i Engels hi va haver, en moltes oportunitats i en diferents formes, filosofies materialistes. Però en el segle XIX, havent donat les ciències un gran pas endavant, Marx i Engels renovaren aquest vell materialisme partint de les ciències modernes i ens donaren el materialisme modern que s'anomena materialisme dialèctic.

La cèl·lula, la transformació de l'energia i la teoria de l'evolució foren els tres descobriments decisius que crearen les bases per a permetre a la filosofia aquest gran salt. Els tres constitueixen importants contribucions a trobar una unitat interna en la matèria (el terme "matèria", en el sentit filosòfic en que està utilitzat en aquest text abasta els conceptes físics no sols de "matèria", sinó també el "d'energia"). No es requeriria, per tant, d'un esperit creador extern a la matèria que donés sentit i unitat a les dissímils expressions en que la matèria es manifesta.

IDEALISME MORAL I IDEALISME FILOSÒFIC

No s'ha de confondre l'idealisme moral amb l'idealisme filosòfic. L'idealisme moral consisteix en consagrar-se a una causa, a un "ideal". Sabem per la Història del Moviment Obrer quants revolucionaris s'han consagrat fins al sacrifici de les seves vides per un ideal moral.

En canvi, l'idealisme filosòfic (que és el que ens referim en el present treball) és una doctrina que té com a base l'explicació de la matèria per l'esperit (la "Idea").

Pels idealistes com Berkeley (exemple extrem d'aquesta concepció), la matèria no existeix, sols existeix en el nostre esperit. Per ells, aleshores, les coses són el reflex dels nostres pensaments.

QUÈ SIGNIFICA SER MATERIALISTA?

L'estudi de la filosofia materialista és necessari per dues raons:

En primer terme perquè aquesta concepció, així com el marxisme en general, ha estat amb gran freqüència distorsionada i vulgaritzada, ara pels seus enemics declarats, ara pels qui, encara prenent-se marxistes; han caigut en gravíssims errors pràctics i teòrics que contribuïren decisivament al desprestigi i al retrocés del socialisme científic al món.

En segon lloc perquè per la nostra educació, per la instrucció que hem rebut, pels nostres hàbits de viure, de raonar; tots, més o menys sense adonar-nos-en, estem impregnats de concepcions idealistes.

No n'hi ha prou amb repetir contínuament que "l'ésser és anterior al pensament" per ser un materialista conseqüent. S'ha de ser-ho: 1) En el domini del pensament. 2) En el domini de l'acció.

1) Ser partidari del materialisme en el terreny del pensament és, coneixent la concepció fonamental del materialisme, saber com es pot aplicar en cada cas. El materialista ha de saber reconèixer en totes les situacions, saber concretar, on està l'ésser i on està el pensament. S'ha de saber aplicar la fórmula general abstracta en un objectiu concret.

Així, front a la societat humana, el materialista raonarà: La vida de la societat està composta d'una vida econòmica i d'una vida política. Quin és el factor primer d'aquesta fórmula abstracta amb la que volem fer una fórmula concreta? Pel materialista, el factor primer, el que històricament és més antic i que més influeix sobre l'altre, és la vida econòmica. La vida política sols va aparèixer més tard a la història, degut a les necessitats originades de la vida econòmica. El materialista dirà, doncs, que la vida econòmica explica la vida política i que per conseqüent, la vida política és un producte de la vida econòmica. Aquesta comprovació, feta aquí somerament, és doncs el que s'anomena Materialisme Històric.

No hi ha tercera filosofia (que no sigui ni materialista ni idealista, i que si no s'és conseqüent en l'aplicació del materialisme, es cau en l'idealisme).

El científic burgès, en els seus estudis i les seves experiències sempre és materialista. Per fer avançar una Ciència, s'ha de treballar en la matèria, i si es pensés que la matèria no existeix enlloc més que en el nostre esperit, seria inútil fer experiències.

2) Com s'és materialista a la pràctica?

No sempre els qui pretenen tenir una concepció materialista actuen com a tals. Moltes d'aquestes persones, sense saber-ho agafen com a factor primari el pensament i són, doncs, almenys en aquest moment, idealistes.

Un exemple d'actitud idealista en la pràctica és l'individualista, el que actua com si estigués sol en el món. Viu replegat en sí mateix. El món exterior no existeix més que per ell sol. Per ell l'important és ell, és el seu pensament. L'individualista és egoista, i pren el món per a ell i limita el món a ell. L'idealista es tanca davant el món exterior, davant la realitat. El materialista està sempre obert a la realitat.

No tenir el sentit de les realitats, viure a la lluna i, fer bells projectes sense tenir en compte situacions, sense veure si són realitzables o no, resistint-se a acceptar les realitats, és una actitud idealista.

Els qui critiquen contínuament però no proposen cap remei, res millor; els qui manquen de sentit crític cap a ells mateixos; tots aquests són materialistes inconseqüents.

El subjectivisme, és a dir, l'apreciació de la realitat com a un li agradaria que fos i no com és, és una actitud idealista. També ho és l'unilateralisme, és a dir, apreciar sols una banda de les coses i resistir-se amb simplisme a analitzar al major quantitat possible d'aspectes d'una realitat donada.

EL MÈTODE METAFÍSIC

Existeixen bàsicament dos mètodes filosòfics: la Metafísica i la Dialèctica.

Vegem quines són les característiques principals del mètode Metafísic:

1) El principi d'identitat: Els metafísics consideren les coses sempre iguals a sí mateixes i preferentment en repòs.

Aplicant aquest mètode a les ciències naturals, per exemple, és que es pensava que els gossos sempre havien estat gossos i ho seguirien sent, de la mateixa manera que l'home o les plantes. És a dir, no hi entra en aquesta concepció el principi de l'evolució de qualsevol canvi en general.

En la societat, per exemple, sobre el problema de l'explotació, un metafísic dirà: "sempre hi ha hagut explotació i sempre n'hi haurà". "L'home és egoista per naturalesa i no pot canviar", etc. Com a molt la metafísica accepta el canvi com un augment o disminució, és a dir, canvi quantitatiu (de quantitat), però no qualitatiu (de qualitat). Així, per exemple, el metafísic pot acceptar que l'explotació de l'home per l'home pugui ser suavitzada o aguditzada, però no pot concebre que aparegué o que vagi a desaparèixer.

La metafísica accepta el moviment mecànic, però no el canvi o transformació de les coses. Analitza sols les causes externes que actuen sobre una cosa. Aquestes causes externes, evidentment sols poden produir el moviment mecànic de la cosa, o el seu augment o disminució en volum o quantitat, però no poden provocar la seva transformació en qualitat. Per a estudiar aquesta classe de fenòmens s'haurà d'estudiar les forces interiors a les coses que la metafísica ignora.

2) Aïllament de les coses: Els metafísics pretenen estudiar les coses de forma totalment separades i paredades, aïllant-les dels seus contextos. Així per exemple l'antiga zoologia pretenia classificar les espècies animals sense veure què hi havia en comú o quines eren les relacions entre elles: "un cavall és un cavall i una vaca és una vaca". Pretenen, per exemple, separar la filosofia de la ciència i aquesta de la política. Suposen que l'art o la moral són independents de la ideologia.

3) Divisions internes i infranquejables: Els metafísics han paredat les coses i pretenen que aquests emparedaments siguin eterns. Així, per exemple, enfront al problema de la divisió de la societat en classes, el metafísic dirà: “sempre hi ha hagut pobres i rics i sempre els hi haurà”. Però no estudiarà el moll d’aquesta qüestió: l’existència de l’explotació del proletariat per la burgesia i la lluita de classes. És a dir, les relacions entre els elements considerats. Davant el problema de l’existència de nacions pobres i nacions riques el metafísic buscarà explicacions tals com: “Els habitants dels països rics són laboriosos i els dels països pobres ganduls” o qualsevol altra explicació que pretengui analitzar per separat la situació de cada grup de països, però sense estudiar la interrelació entre ambdós: l’explotació imperialista.

4) Oposició absoluta dels contraris: La metafísica considera que dos aspectes contraposats no poden coexistir en la mateixa cosa. És a dir, considera que la naturalesa, la societat, etc. Són armòniques i no contradictòries: “La vida és la vida i la mort és la mort” diuen els metafísics i no consideren, per exemple, que en un ésser viu hi ha cèl·lules que van morint i a la inversa en els éssers morts hi ha elements de vida (cèl·lules, microorganismes, etc) i gèrmens de nova vida.

Per als metafísics la democràcia és la democràcia i la dictadura la dictadura, i no consideren, per exemple, que la “democràcia” liberal burgesa en l’època del neoliberalisme és en realitat una dictadura del gran capital sobre tota la societat.

EL MÈTODE DIALÈCTIC

Un cop feta aquesta breu síntesi del mètode metafísic, vegem ara les lleis de la dialèctica:

1) El canvi dialèctic: “Res queda on està, res es manté com és”. És a dir, que estudiar els objectes i els éssers de forma dialèctica significa estudiar-los de forma dinàmica i no estàtica, estudiar-los en el seu esdevenir. Per a la dialèctica les espècies animals i vegetals no foren creades d’una vegada i per sempre sinó que han sofert, sofreixen i sofriran molts canvis, evolució i mutacions. La societat no ha estat sempre com és avui: No sempre existí la propietat individual dels mitjans de producció, l’Estat, les classes socials i la família monògama patriarcal, i tampoc existiran per sempre. L’estructura de la personalitat de l’home actual és molt diferent de la de l’home primitiu, antic, medieval o futur, etc. Per a la dialèctica res és absolut, etern, perfecte.

S’ha d’aclarir que a més del canvi dialèctic existeix un altre tipus de canvi: el canvi mecànic. El canvi dialèctic és impulsat per les pròpies forces internes de les coses, per les seves contradiccions internes, com veurem després. El canvi mecànic no és provocat per causes internes, sinó de forma directa per forces exteriors. Així, per exemple, sabem que pel seu propi esdevenir dialèctic una flor es transformarà en fruit. Però no podem ignorar que si una força exterior tal com l’home talla la flor, l’esdevenir dialèctic de la flor s’interromprà. Anàlogament podem afirmar que la societat capitalista esdevindrà en socialista

pel seu propi procés dialèctic, però no es pot ignorar que si la terra fos destruïda per un cataclisme natural o artificial, dit procés s'interrompria.

2) La llei de l'acció recíproca: També se la pot enunciar com l'encadenament dels processos. Hem vist que una característica de la metafísica és l'aïllament de les coses. Pel contrari la dialèctica estudia l'esdevenir o procés de cada cosa, però no aïlladament, sinó en la seva interrelació amb les demés.

Si encarem l'estudi d'una malaltia amb el mètode dialèctic, per exemple, haurem d'estudiar no sols com es produeix i es desenvolupa en el cos humà (procés o esdevenir de la malaltia en sí) sinó també (si per exemple la malaltia és produïda per un microbi), quins animals la transmeten, quin medi social l'afavoreix, per quins motius econòmics, socials i polítics no ha estat eliminada, en cas d'existir un remei, etc. És a dir, que el procés de la malaltia està vinculat amb molts altres problemes i allí hem d'estudiar-lo.

Per la dialèctica, les accions són recíproques, són interaccions. Així, per exemple, el Materialisme Històric (aplicació del materialisme dialèctic a l'estudi de l'esdevenir social) no afirma, com els materialistes vulgars o mecanicistes; que l'estructura econòmica de la societat determini la seva superestructura jurídic-política-ideològica, i que aquesta no tingui cap efecte sobre la primera. Pel contrari, afirma que la interacció entre ambdues és recíproca i que cada una afecta, en determinades circumstàncies a l'altre. El que el Materialisme Històric destaca és el major pes que té, en última instància, o a llarg termini, l'acció de l'estructura sobre la superestructura.

Els processos d'una mateixa cosa s'encadenen de forma que presenten el que s'anomena "el desenvolupament històric en espiral": En l'esdevenir d'una poma, aquesta s'asseca, cau de l'arbre i les seves llavors donen origen a nous pomers que donaran noves pomes. Davant d'això, un metafísic dirà: "S'ha tancat un cercle. La història es repeteix sempre. Hem tornat al punt de partida". No és així, perquè ara no tenim una poma, sinó moltes pomes. La història no torna al punt de partida, sinó a un de semblant, però en un pla superior.

En el procés històric de la Humanitat, els homes partiren d'una societat comunista primitiva, on no existia l'Estat, la propietat privada, les classes socials. Marx i Engels afirmaren que rere el trànsit per l'esclavitud, el feudalisme i el capitalisme, la Humanitat s'encamina avui -a través del socialisme- a una nova societat comunista. Però ja no seria un comunisme primitiu, sinó basat en el ple aprofitament de les enormes forces productives que el gran desenvolupament tecnològic fa potencialment possible avui. És a dir, els desenvolupaments naturals o socials no descriuen (metafòricament) un cercle, sinó un espiral ascendent.

3) La contradicció (identitat o unitat dels contraris): La metafísica descarta la possibilitat de que forces contraposades cohabitin la mateixa cosa. La dialèctica afirma que aquesta contradicció (o contradiccions) interna existeix a totes les coses i que la lluita entre els dos pols o aspectes de la contradicció és el que produeix el seu canvi.

En un ou existeixen forces que tendeixen a transformar-lo en una altra cosa, és a dir el neguen com a ou (antítesis o negació, de l'ou).

La negació de l'ou és el pollet, però quan aquest ha nascut comença un nou procés que donarà origen a la gallina (negació de la negació o síntesis).

Així també es verifica l'encadenament dels processos.

Es pot enunciar això dient que les coses es transformen en els seus contraris. Així com l'ou es transforma en pollet (contrari en la primera contradicció), aquest es transforma en el seu contrari, la gallina. La veritat es pot transformar en error en certes condicions: Si afirmem "plou", això pot ser cert ara i fals al cap de poca estona. El capitalisme es transforma en el seu contrari: el socialisme. La classe dominada es transforma, en certes condicions (revolució), en el seu contrari: la classe dominant.

Totes aquestes transformacions són possibles perquè cada cosa posseeix en el seu interior quelcom de sí, i quelcom del seu contrari. "Els contraris estan units".

No hi ha ciència absoluta. Sempre hi ha quelcom per aprendre, i tot coneixement té quelcom d'ignorància. No pot existir la ciència separada de la ignorància.

És comú veure al cine, la televisió i la propaganda i l'art burgès, en general, la imatge del "dolent" i del "bo". És que la metafísica pretén separar els dos conceptes, fer-nos creure que podem classificar les coses de manera absoluta i definitiva. Tots sabem que a la vida no és així.

Tots els que hem nascut en aquest sistema social estem formats amb una manera metafísica de pensar i tendim a veure un sol aspecte de les coses, a ser unilaterals en l'anàlisi, i a no comprendre després per la mateixa causa els canvis que es produeixen en les coses, les persones, etc. i a pensar que tot segueix igual.

4) Transformació de la quantitat en qualitat o llei del progrés per salts: Hem dit que la metafísica accepta el canvi en quantitat, però no en qualitat de les coses. Vegem el què passa amb alguns fenòmens naturals i socials: Si escalfem aigua, primer s'anirà elevant la seva temperatura, però arriba un moment en que l'aigua es transformarà en una altra cosa diferent: vapor.

En l'evolució de les espècies veiem que espècies d'animals que foren canviant els seus caràcters per adaptar-se a condicions naturals noves acabaren convertint-se en espècies totalment diferents a les originals.

En el naixement d'un animal o planta, veiem com la gestació que es va anar produint paulatinament en el sí de la mare, de l'ou o de la llavor, en cert moment dóna origen a quelcom diferent.

En qualsevol revolució, com la de maig a la nostra pàtria, la francesa o la russa, les causes del descontentament popular, la incapacitat del sistema vigent per a resoldre els problemes fonamentals, s'anaren acumulant paulatinament fins a produir una ruptura històrica. En tots aquests exemples veiem com es verifica la llei de la dialèctica d'acumulació paulatina de quantitat fins a un punt en que es dóna un salt o canvi en qualitat.

Una expressió política del pensament metafísic en aquest punt la constitueix el reformisme socialdemòcrata que nega la necessitat del "salt" revolucionari per passar del capitalisme al socialisme, i pregona la transformació purament evolutiva. Tota l'experiència històrica mostra que perquè hi hagi canvi hi ha d'haver ruptura, i que quan s'imposen les teories evolucionistes, no hi ha cap canvi, sinó, com a molt un pedaç al sistema capitalista.

LA PARTICULARITAT DE LA CONTRADICCIÓ

La contradicció és universal, és a dir, existent en totes les coses, des del seu principi fins a la seva fi. Però el compliment, o la realització d'aquesta premissa es dóna justament a través de la particularitat de la contradicció. És a dir, cada objecte té un tipus particular de contradicció diferent en cada cas.

"L'estudi d'una determinada classe de contradicció peculiar en el camp d'un fenomen determinat constitueix el camp d'una determinada branca de la ciència. Per exemple: els números negatius i positius en matemàtiques; l'acció i la reacció en mecànica; l'electricitat negativa i positiva en física; la descomposició i combinació en química; les forces productives i les relacions de producció, les classes i la lluita de classes a la ciència social, l'ofensiva i la defensiva en la ciència militar, l'idealisme i el materialisme en la filosofia, etc." (Mao Tse Tung).

Fins i tot dins de cada branca del coneixement cada objecte té les seves contradiccions particulars que han de ser estudiades amb un mètode i de forma diferent. Les contradiccions internes de la societat argentina, per exemple, són diferents de les de França, el que no exclou que també hi hagi alguns caràcters comuns.

"Les contradiccions qualitativament diferents poden ser resoltes sols per mètodes qualitativament diferents. Per exemple la contradicció entre el proletariat i la burgesia és resolta mitjançant la revolució socialista; la contradicció entre les àmplies masses del poble i el sistema feudal és resolta mitjançant la revolució democràtica... la contradicció dins del Partit Comunista és resolta mitjançant la crítica i l'autocrítica, la contradicció entre la societat i la naturalesa és resolta mitjançant el desenvolupament de les forces productives" (Mao Tse Tung).

A més d'estudiar les particularitats de cada contradicció, s'ha d'estudiar cadascun dels seus aspectes. Si estem estudiant la contradicció burgesia-proletariat, per exemple, hem d'estudiar el màxim que puguem de la burgesia i del proletariat, cadascun per separat, i després les relacions entre ells.

“Per a conèixer realment un objecte, s’ha d’abastar-lo, estudiar tots els seus aspectes, totes les connexions i totes les mediacions. Mai ho aconseguirem per complet, però l’exigència de multilateralitat és una garantia contra els errors i la rigidesa” (Lenin).

Els dogmàtics ignoren aquestes qüestions i pretenen afrontar els problemes de la lluita revolucionària traslladant esquemes d’una situació a una altre.

LA CONTRADICCÓ PRINCIPAL I L’ASPECTE PRINCIPAL D’UNA CONTRADICCIO

“Existeixen moltes contradiccions en el procés de desenvolupament d’una cosa complexa; entre aquestes, una és necessàriament la principal, la seva existència i desenvolupament determina o influencia l’existència o desenvolupament de les demés”.

Així doncs, quan estudiem un objecte el primer que hem de fer és tractar de conèixer quina és la seva contradicció principal. Això no vol dir que no haguem d’estudiar també les contradiccions secundàries, però aquest estudi el farem a la llum de la principal.

Al nostre país la imposició del model neoliberal a tota la Nació determina que la contradicció principal estigui entre dos blocs:

1) Els grans grups econòmics, els creditors estrangers amb aliança amb la gran burgesia internacional (imperialisme), les propostes dels quals s’expressen usualment a través d’organismes com l’FMI, el Banc Mundial, la Organització Mundial del Comerç i altres.

2) El Poble (no confondre amb “població”) compostat per la classe obrera (inclosos els treballadors desocupats), la petita burgesia, part de la burgesia mitjana i petita afectada per la política del primer bloc, i altres sectors.

Aquesta divisió es dona a nivell de la infraestructura o estructura econòmica de la formació social. És a dir, la fem a partir d’analitzar els interessos de classe de cadascun dels sectors, més enllà de que aquests tinguin major o menor consciència dels seus propis interessos (és a dir, consciència de classe).

Però a més, entre cada una de les classes, fraccions de classes i grups socials que componen cadascun dels dos blocs també hi ha contradiccions secundàries particulars que poden fer inclús que alguns sectors vacil·lants com els burgesos mitjans juguin en certs moments del costat de les classes dominants. Volem subratllar amb això la importància de les contradiccions secundàries dins de cadascun dels dos grans camps. Però el que defineix les grans línies de la història nacional en aquesta etapa és la forma en que lluiten les grans forces de la contradicció principal.

A més, en tota contradicció hi ha dos aspectes, un dels quals és el principal o dominant en un cert moment i l'altre és el secundari o dominat. A la societat capitalista, en la contradicció burgesia-proletariat, la primera és la dominant i la segona és l'aspecte secundari de la contradicció. És a dir, els dos aspectes no tenen la mateixa jerarquia; en cada instant un d'ells té major pes.

En la contradicció principal de la societat argentina, el primer grup enunciat constitueix el bloc de les classes dominants. El segon conforma el bloc de les classes dominades.

Eventualment es pot donar un empat de forces, però sols és temporal, passatger, mentre que la superioritat relativa d'un aspecte és allò permanent.

En certes condicions l'aspecte principal es pot convertir en secundari i viceversa. Així, en l'exemple donat, amb la revolució social el proletariat passa a ser l'aspecte principal i la burgesia el secundari.

PAPER DE L'ANTAGONISME EN LA CONTRADICCIÓ

En determinades circumstàncies la lluita entre els dos aspectes d'una contradicció porta a assumir un caràcter tan agut i frontal que es fa impossible la coexistència d'ambdós en el sí de la mateixa cosa. Aleshores es diu que la contradicció és antagònica.

Existeixen contradiccions que són antagòniques per naturalesa. Per exemple, la contradicció entre la classe explotada i la classe explotadora en una societat de classes. Així mateix hi ha contradiccions que no són antagòniques. La teoria i la pràctica són aspectes d'una contradicció que es dona en el sí del coneixement humà. Aquesta contradicció no pot ser antagònica ja que cada aspecte és indispensable per a la superació d'aquesta contradicció que es va produint de forma permanent mitjançant l'avanç del coneixement.

“Algunes contradiccions es caracteritzen per l'antagonisme franc, altres no. Segons el desenvolupament concret de les coses algunes contradiccions originàriament no antagòniques, es desenvolupen i es transformen en antagòniques”. (Mao Tse Tung).

Així, per exemple, la contradicció entre la burgesia i el proletariat, que és una contradicció antagònica per naturalesa, no es manifesta d'aquesta forma als primers temps del capitalisme, quan la classe obrera no ha assolit un gran desenvolupament social ni encara té consciència de classe.

En el procés d'alliberament de les contradiccions entre la classe treballadora i els sectors mitjans poden prendre una forma antagònica, si la conducció de dit procés no formula una política correcta cap als sectors mitjans.

“L'antagonisme i la contradicció no són en absolut idèntics. En el socialisme, el primer desapareixerà, mentre que la segona subsistirà” (Lenin).

LA TEORIA I LA PRÀCTICA. TEORIA DEL CONEIXEMENT HUMÀ

Mao ha estudiat les característiques de la contradicció entre la teoria i la pràctica a: "Sobre la pràctica".

Quan s'arriba a un lloc nou, o es comença a estudiar un nou problema, el primer que s'obté és una sèrie d'impressions i sensacions, que donen una idea superficial, de l'aspecte exterior del lloc, la seva gent, o la cosa estudiada. Aquesta és la primera etapa del coneixement, l'etapa del coneixement sensible. Posteriorment l'home, en la seva ment comença a concretar relacions i lleis entre les dades fragmentàries i aparentment caòtiques que recollí de la primera etapa. Estem en l'etapa del coneixement conceptual. Aquesta té lloc, no ja en la realitat objectiva, com la primera, sinó en el pensament subjectiu. S'ha passat de la pràctica a la teoria.

"El coneixement lògic difereix del coneixement sensible en que aquest abasta aspectes aïllats de les coses o fenòmens, el seu aspecte exterior, la relació externa dels fenòmens, mentre que el coneixement lògic, donant un enorme pas endavant, abasta les coses senceres, la seva essència i la relació interna de les coses, s'eleva fins posar en evidència les contradiccions internes del món que ens rodeja i així pot arribar a dominar el desenvolupament d'aquest món en la seva integritat, amb les seves relacions internes a tots els seus aspectes".

Amb els conceptes elaborats a la segona etapa, l'home torna a la pràctica. Actua d'acord a les idees que ha concebut, i pot tenir èxit en els seus propòsits o fracassar segons si les seves idees són correctes o incorrectes. En cas de passar això segon, tornarà a la teoria, a la meditació, amb més elements que abans i buscarà una nova explicació de les coses, que serà, a la vegada, sotmesa novament a la prova de la pràctica".

En realitat, fins i tot quan les seves idees provin ser correctes, no ho seran en un 100%, per la qual cosa nous retorns a la pràctica li permetran perfeccionar els seus conceptes. Així es dona un anar i venir permanent de la pràctica a la teoria, i de la segona a la primera, que és el què permet a l'home avançar en el coneixement de qualsevol cosa.

Veiem així que en la contradicció teoria-pràctica, l'aspecte principal en última instància és la pràctica, però que en determinades condicions (en les etapes de creació del coneixement conceptual) cada aspecte es transforma en el seu oposat, la teoria passa a ser l'aspecte principal i la pràctica el secundari, encara que sols sigui temporalment. Aquests canvis es van donant a través dels successius salts dialèctics.

Pel Materialisme Dialèctic, la font última del coneixement de l'home a nivell social, sorgeix a través de la pràctica, de la pràctica social. Existeixen tres classes de pràctica social: la lluita per la producció, la lluita de classes, i l'experimentació científica en el sí de la societat. A través de la lluita per la producció i de l'experimentació científica, l'home millora el seu coneixement de

la naturalesa; a través de la lluita de classes apren les lleis que regulen el funcionament social.

Hem vist que no hi pot haver coneixement sense pràctica. Si es vol conèixer la teoria i els mètodes de la Revolució s'ha de prendre part en la Revolució. Si es vol conèixer l'estructura i les propietats de l'àtom hem de dedicar-nos a fer experiments físics i químics, modificar l'estat de l'àtom. No es pot ni té sentit, conèixer una cosa sense participar de la seva transformació.

Hi ha coneixements que no provenen de la pràctica directa realitzada per l'home, sinó que provenen d'una pràctica indirecta. Per exemple, puc tenir coneixements d'altres països sense haver-hi estat mai. Però això sols pot ocórrer perquè altres homes han estat allí i han interactuat amb aquest medi. El què per mi és pràctica indirecta, per a altres és pràctica directa. Per la societat és simplement part de la pràctica social.

Bibliografia utilitzada:

- 1) Georges Politzer, "PRINCIPIOS ELEMENTALES DE FILOSOFIA". Ediciones Inca.
- 2) Mao Tse-tung, "SOBRE LA CONTRADICCION" y "ACERCA DE LA PRACTICA". Ediciones La Rosa Blindada.
- 3) Federico Engels, "LUDWIG FEUERBACH Y EL FIN DE LA FILOSOFIA CLÁSICA ALEMANA. Editorial Anteo.